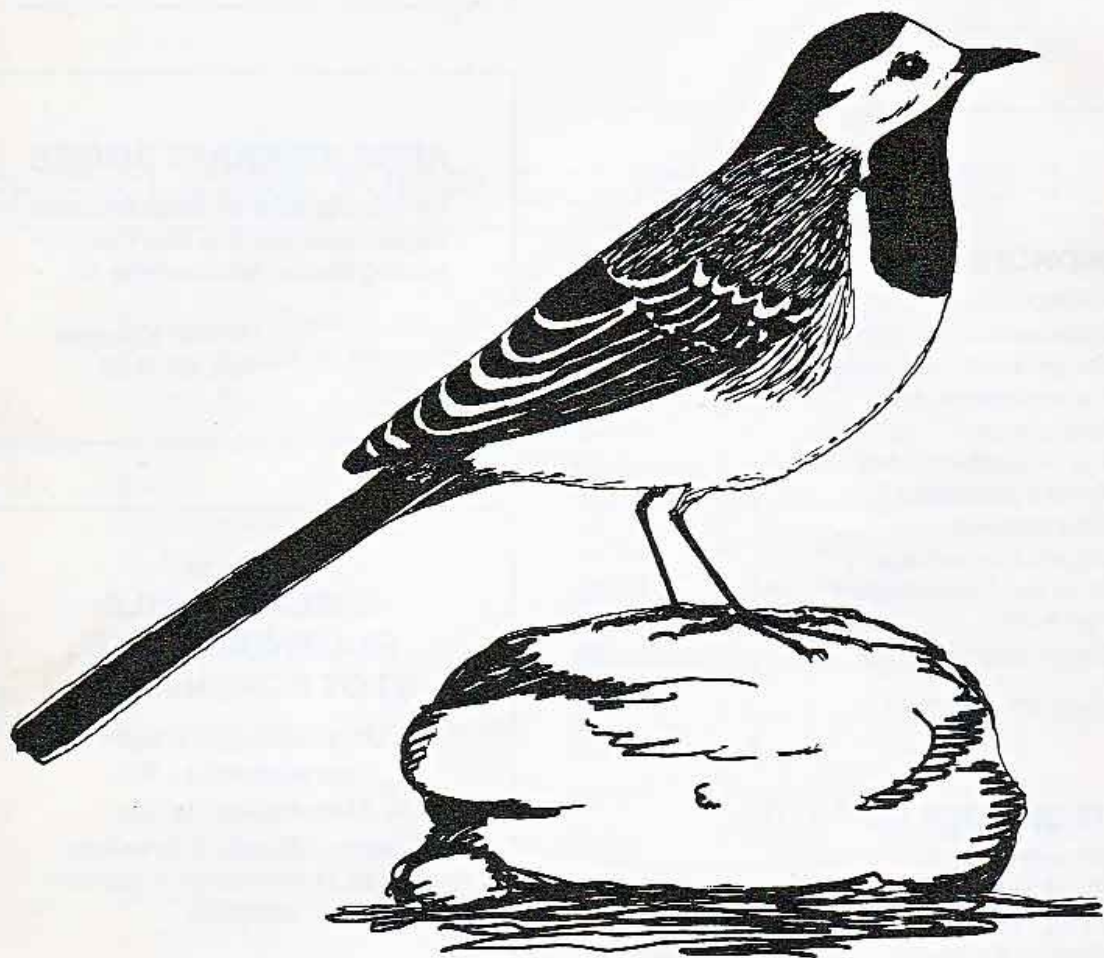

havrevimpen

dof

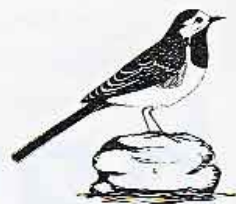
1984:1

fyn

havrevimpen

DOF'S LOKALBLAD FOR FYN'S AMT

KONTAKTADRESSE:

Søren Bøgelund
Nørremarksgyden 12
5856 Ryslinge
Telf.: 09 - 67 16 14

REDAKTION:

Aksel Hansen
Bent Staugaard Nielsen
Gunnar Knudsen
Henrik Andersen

INDHOLD:

Fra redaktionen	3
Ekskursioner og møder 1984	3
Fra generalforsamlingen	4
Fra rovfuglegruppen	7
Efterlysning	7
Fra lokalitetsregistret	8
Fynske lokaliteter 7	9
Efterårslejren	11
Bigami hos rørhøge	11
Et år ved Odense Fjord	15
Fyn rundt	17
Ekskursion til	20

TEGNINGER OG FOTOS:

Erhardt Ecklon:	11
Knud Eriksen:	10
Aksel Hansen:	4, 9, 12, 16 og 18
Gunnar Knudsen:	14
Erik Thomsen:	7, 8, 9, 17 og 19

OBS!

LOKALITETSREGISTRET er stadig interesseret i at få dine iagttagelser. Skemaer og vejledning kan fås ved henvendelse til:

Niels Bomholt
Møjseparken 3
5492 Vissenbjerg
Telf.: 47 22 23

ARBEJDSKRAFT SØGES

Til udarbejdelse af lokalrapporten søges medarbejdere. Nærmere oplysning fås ved henvendelse til:

Gunnar Knudsen
Telf. 96 31 22

HJÆLP DE HUL- RUGENDE FUGLE - STØT FORENINGEN -

Lokalafdelingen sælger:
Stærekasser kr. 30,-
Møjsekasser kr. 30,-
Overskuddet går til foreningsarbejde. Henvendelse til kontaktadressen.

FRA REDAKTIONEN:

Havrevimpnen - den med vinger - kommer ret regelmæssig. Det kan vi vel ikke rose os af, at vort lille blad gør, men nu skete det altså. Redaktionen er ellers udvidet med to mand, Gunnar Knudsen og Henrik Andersen.

Vi bringer en tak til alle, der har sendt bidrag til Havrevimpens udgivelse - det var helt overvældende, idet vi fik dækket trykkeudgifterne godt og vel. De indkomne penge har endvidere gjort det muligt at få bevilget en skri-

vemaskine, så vi ikke længere skal låne os frem, derfor dette smukke blad.

Også denne gang vedlægger vi et girokort i håb om at læserne stadig vil gå ind for sagen. Men - penge er ikke alt. For at Havrevimpnen kan overleve må vi stadig opfordre til, at man indsender artikler, historier, oplevelser og lignende, - løbende året igennem, dog senest 1. januar. - Så kommer bladet også regelmæssigt!

EKSKURSIONER OG MØDER 1984:

8/4	Hamburger Hallig og Hauke Haien Koog	6/9	Planlægning af eks. og møder (Møde)
15/4	Dræby Fed	23/9	Sydlangeland
19-23/4	Påskelejr på Fyns Hoved	29-30/9	Thy - Hanstholm
29/4	Æbelø	7/10	Enebærodde
6/5	Hunderupskovene	13-20/10	Efterårslejr
13/5	Enebærodde	14/10	Dovns Klint
18-20/5	Als - Sønderjylland	25/10	Møde (foredrag)
27/5	Odense Å	4/11	Fynshoved
3/6	Sydlangeland	15/11	Møde (foredrag)
16/6	Frederikshåb Plantage og Grejsdalen	25/11	Monnet og Vejlen, Tåsinge
15/7	Sydlangeland	1-2/12	Skåne
22/7	Flyvesandet og Nr. Nørå Strand	13/12	Julehyggemøde
19/8	Drejø (?)	16/12	Nørresø - Brahetrolleborg
2/9	Dovns Klint		

Ang. mødested og tid:

Se nærmere i "Fugle"

FRA GENERALFORSAMLINGEN:

ÅRSBERETNINGEN FOR 1983

1983 er vist det år, hvor DOF-Fyn har haft flest arrangementer for medlemmerne.

Der har været 5 aftenmøder, dels på Odense Teknikum og dels på Teknisk Skole.

Der har været planlagt 21 ekskursioner, hvoraf de 4 uden for amtet, men desværre måtte 2 af disse aflyses p.g.a. manglende deltagelse. Bortset herfra har der vist sig en stigning i antallet af deltagere. Herudover har der været afholdt den obligatoriske efterårslejr på Sydlangeland.

Vi har i bestyrelsen besluttet at planlægningen af møder og ekskursioner for 1985 skal være mere brugerstyret, så derfor vil der blive indbudt til et møde, hvor alle har mulighed for at fremkomme med deres ønsker. Yderligere vil vi prøve at udfærdige en spørgeskemaundersøgelse for at få kortlagt holdningerne til vore møder og ekskursioner.

1983 blev også året, hvor Monnet på Tåsinge blev fredet. Det tog adskillige år, fra fredningsforslaget blev udarbejdet, og til den endelige kendelse faldt sidst på året.

Herudover har vi arbejdet med Flemløse Grave, Feddet og windsurfing ved vore kyster.

Vi har haft kontakt med Fyns Amts Fredningsafdeling angående tilsendelse af § 43-dispen-

sationer. Det fik vi et afslag på med den begrundelse, at så kunne alle kræve afgørelserne tilsendt, og det ville efter fredningsafdelingens mening føre for vidt!

Skovsgård, DN's ejendom på Sydlangeland, har vi også interesseret os for. Vi har udfærdiget et forslag til, hvordan DN kunne bøde lidt på deres drøning af engene, således at der kunne blive et mere alsidigt fugleliv igen.

En enkelt kommune, Ryslinge, har anmodet os om at deltage i nogle møder angående deres naturområder, og hvordan de skulle medtages i kommuneplanen. Hertil har vi udarbejdet nogle generelle retningslinier for de biotoper, der findes i kommunen.

Vi har haft et enkelt møde med statsskovrideren for Fyn ang. skovstyrelsens ejendom, Sollerup, ved Arreskov Sø. Der blev på mødet fremsat ønske om, at jordene ned til Arreskov Sø blev ført tilbage til sin oprindelige status som græsningseng. Herudover så vi gerne et fugletårn rejst i et ellekrat ved søens bred.

Ved Downs Klint har vi desværre måtte opleve, at landmanden har fået opsat et hegn for at forhindre, at ornitologer går op på toppen af klinten. Vi har prøvet at tale os til rette med den pågældende, men uden held. Tilsyneladende har der været nogle, der ikke har kendt til reglerne for denne færdsel på anden mands ejendom.

I 1983 har rovfuglegruppen atter holdt øje med Rørhøgebestanden på Fyn. Det blev til 103 ynglepar med ialt 279 udfløjne unger.

Herudover er Hvepsevågen blevet registreret med 21 ynglepar i 3 indexområder. Desuden er Duehøg-, Spurvehøg- og Musvågebestanden undersøgt i de 3 samme områder, der har været dækket siden 1983.

I 1984 agter rovfuglegruppen at foretage en inventering af tårnfalkebestanden på Fyn.

Uglekasserne er atter i år blevet eftersat og ungerne ringmærket. Resultaterne får vi nok i Havrevimpnen, der forhåbentlig udkommer inden så længe, hvis ellers redaktøren får nogle indlæg tilsendt.

Lokalitetsregistret fungerer fortsat, selv om Niels Bomholt er flyttet. Der er mange flittige bidragsydere, men der må meget gerne komme flere. Registret er af stor betydning, især som argumentationsgrundlag i fredningssager.

Fuglekasser af flere forskellige slags har også i 1983

været en god salgsvare, og bliver det forhåbentlig også i 1984. I kan henvende jer til Søren Bøgelund, hvis I er interesseret, evt. også med videresalg for øje.

Vores hovedforening har husproblemer og vil derfor gerne erhverve ejendommen på Vesterbrogade; derfor er der i næste nr. af Fugle indlagt et girokort til en boligfond. Vi vil gerne opfordre jer til at benytte det. Et beløb - stort eller lille - er velkomment.

Sluttelig vil vi sige alle, der har vist foreningen interesse i 1983, tak. Det være sig som optællere, deltagere på møder og ekskursioner eller bare som "passiv". Og så vil vi håbe, at vi i 1984 får det længe ønskede lokale.

P.b.v.

Steen Bak Henriksen

Ad. uglekasserresultater:

Indlægget er ikke tilsendt, til trods for udsættelse af deadline indtil flere gange.

Red.

Driftsregnskab 1983

	<u>Debet</u>	<u>Kredit</u>
Tilskud fra DOF's hovedforening		8145,00
Tilskud fra Odense Kommune		2970,00
Ekskursioner og møder	3420,05	
Studielejre	1200,00	
Havrevimpen	4600,76	3105,00
Obs. liste		43,00
Porto, telf. og papirvarer	2569,75	
Bibliotek	1063,00	
Diverse	285,00	87,59
Overskud	<u>1212,03</u>	
Balance	<u>14350,59</u>	<u>14350,59</u>

Redekasseregnskab

Køb af redekasser	2591,55
Salg af redekasser	<u>6010,00</u>
Overskud	<u>3418,45</u>

Kapitalkonto

Beholdning pr. 1/1 - 83 - check og giro -	2213,24	
Overskud ved kassesalg	3418,45	
Overskud iflg. driftsregnskab	1212,03	
Beholdning pr. 31/12 - 83 check		3804,15
Beholdning pr. 31/12 - 83 giro		<u>3039,57</u>
Balance	<u>6843,72</u>	<u>6843,72</u>

sign. P. Hvenegaard

Revision.

Ovenstående regnskab er revideret d. 14/1 1984.

Det bemærkes, at tilskuddet fra Odense Kommune, kr. 2970,-, vedr. 1982. Posteringsene er afstemt efter bilag, og beholdningernes tilstedeværelse er konstateret ved udskrift fra sparekasse og girobank.

Revisor har ingen bemærkninger i øvrigt.

Revisør 14/1-84
J. Markussen

FRA ROVFUGLEGRUPPEN:

TÅRNFALKENS UDBREDELSE PÅ FYN

I 1984 vil vi prøve at få et overblik over bestanden af Tårnfalk på Fyn. Hertil behøver vi din hjælp. Alle ynglefund (uanset tidspunkt), samt alle iagttagelser af Tårnfalke i juni og juli bedes meddelt undertegnede pr. telefon eller brev inden den 1. oktober. Hvis der er tale om ynglefund, vil vi gerne have så mange detaljer som muligt, f.eks. redens placering (kirketårn, anden bygning, gl. kragerede, anden gl. rede, skovbryn, trægruppe, markhegn, redetræets art o.s.v.), antal æg/unger/udfløjne unger o.s.v.

Hvis der er tale om sommeriagttagelser (juni-juli), vil vi gerne vide, om der er tale om en isoleret iagttagelse, eller om der er set Tårnfalk(e) jævnligt foråret/sommeren igennem. Vi vil

også gerne vide, om en set fugl var en han, en hun eller en ungfugl.

Husk dato og sted på alle iagttagelser (noter efterhånden).

Finn Eriksen
Nyvej 13
5690 - Tommerup
telf. 09 - 76 23 36

EFTERLYSNING:

KIRKEUGLE OG SLØRUGLE I DANMARK

Sløruglen og Kirkeuglen har i de sidste ca. 10 år vist kraftig tilbagegang i Danmark.

I 1975 kortlagde undertegnede Sløruglens udbredelse i Danmark, og konstaterede dengang mindst 75 sikre ynglepar. Imidlertid har Sløruglen siden vist stor tilbagegang.

Kirkeuglen er over næsten hele landet meddelt i tilbagegang. I et 120 km² stort undersøgelsesområde ved Århus konstaterede undertegnede en tilbagegang på ca. 20-25% fra 1970-75.

Med henblik på en aktuel statusopgørelse vil jeg søge at kortlægge de 2 arters bestands-

ændringer i de senere år i Danmark. For Sløruglens vedkommende

har især alle oplysninger efter 1975 interesse. Det gælder også oplysninger om, hvor den formodes at være forsvundet fra, valg af ynglebiotop og redested, kuld-størrelse, dødfund m.m. Sløruglelokaliteterne vil blive behandlet diskret.

For Kirkeuglen ønskes samme oplysninger, men især sikre ynglefund efter 1980.

Har du derfor oplysninger om Slørugle og Kirkeugle, så send dem venligst til undertegnede snarest.

Jørgen Terp Laursen
Engdalsvej 67 A
8220 - Brabrand
telf. 06 - 26 12 96

FRA LOKALITETSREGISTRET:

Lokalitetsregisteret mangler observationer over ynglefuglene på de fleste fynske lokaliteter. Registeret hører derfor gerne fra dig, hvis du kunne tænke dig at følge fuglelivet på en eller flere lokaliteter. Skriv til registeret med evt. forslag, eller vi vil finde lokaliteter til dig. Der er masser at dække.

I årenes løb har registeret vist sin berettigelse. Det vigtigste resultat er bogen "Fynske

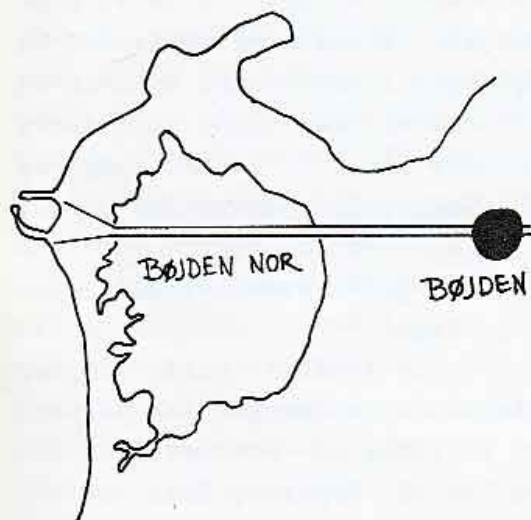
Fuglelokaliteter", som er lavet med henblik på fredningsplanlægninger i amtet. Endvidere udgives hvert år en rapport over de mere sjældne iagttagelser på Fyn, også på baggrund af de iagttagelser, som er indsendt til:

Niels Bomholt
Nyvej 46
5762 V. Skerninge
telf. 24 19 59

FYNDSKE FUGLELOKALITETER 7:

BØJDEN NOR

Bøjden Nor ligger for enden af hovedvej A 8 ved Bøjden Færgeshavn. Dette vådområde blev i 1980 købt af Krieger-Fondet, der i 1982 overgav administrationen af området til Fugleværnsfonden, foreløbig for en treårig periode.

Anlæggelsen af færgeshavnen har givetvis medført en ændring af fuglelivet, dels fordi Noret er blevet delt i to områder, dels fordi den menneskelige færdsel i området er blevet kraftigt forøget. Ventetiden ved færgen fordrives jo ofte med en spadseretur på strandene, og samtidig kan hunden blive luftet inden sejlturen. Jagt og fiskeri medvirker også til forstyrrelser i området.

Dæmningen giver i øvrigt nogle meget fine oversigtsforhold til Noret, og det må meget anbefales, at man ser på fuglene herfra i stedet for at gå ind i om-

rådet med risiko for at forstyrre rastende og ynglende fugle.

I gennem de sidste 10 år er der konstateret ca. 140 arter i og ved Noret, heraf 45 faste ynglende arter. Dette tal har højst sandsynligt været større inden færgeshavnen anlagges.

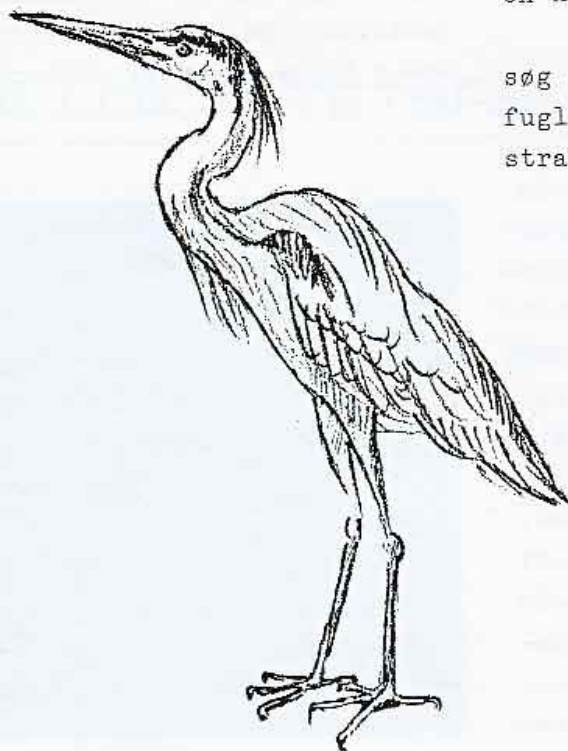
Kun få andefugle, mågefugle og terner yngler ved Noret. Dværgterner er nok den mest interessante med 2-3 ynglepar, mod tidligere 9 par. Rødben, Strandskade, Vibe og St. Præstekraver yngler hvert år, mens Alm Ryle, Klyde og Dobbeltbekkasin optræder ustadigt som ynglefugle. Lad os håbe anlæggelsen af to fugleøer vil få sin gavnlige virkning. Tårnfalken yngler enkelte år ved Noret, og Landsvalen har fundet et fristed under havneanlæggets betonklodser.

Både forår, sommer og efterår findes der vadefugle på vej til og fra de nordlige ynglepladser. Næsten alle arter optræder hvert år, men kun Alm. Ryle, Vibe og Hjejle i større flokke. Vadefuglene opholder sig på strandengen syd for færgen.

Ænderne sætter specielt om foråret kolorit på fugleoplevelsen ved Noret. De fleste arter ses hvert forår og efterår og specielt Gråand, Troldand, Krikand og Tafeland kan forekomme ret talrigt. Gæs og Sangsvaner er blevet meget sjældne ved Noret, hvorimod der i 40'erne kunne ligge op til 150 Knortegæs og en snes Sangsvaner.

Rovfuglene ses under gunstige vindforhold på træk ved Bøjden. Småfuglene ses også ved Bøjden Nor i træktiden, f.eks. Bjergvipstjert, Stor Tornskade og Isfugl.

I vinteren 1983 blev der for første gang set et større antal Lille Lappedykker (14-18 stk.) i 4 - 5 uger. Ellers dominerer Fiskehejrer, Knopsvaner, Dykander og mågefugle i det sene efterår og om vinteren. Men også vinterens småfugle ses, f.eks. Sjagger, Grønsisken, Snespurv og Skarpiber.

Gad vidst hvornår Sortgrå Ryle vil gæste Noret, lokaliteten er jo egnet.

I det tidlige forår fløjter Viberne en om ørerne og Størene ses i flokke på Strandengen. Ind imellem ses Våger og Høge på vej ind fra Als. Stille og roligt finder ynglefuglene på plads. Ternerne møder op, og selv Splitternen viser Noret ret stor interesse, men der er for mange forstyrrelser. I 40'erne gæstede Sandternen Noret, men det er og bliver nok en historisk begivenhed.

Noret er helt sikkert et besøg værd, men vis hensyn og se på fuglene fra dæmningen og stenstranden.

Erik Ehmsen.

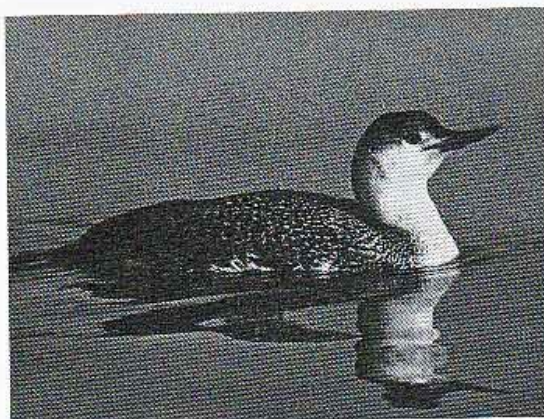
EFTERÅRSLEJREN:

I lighed med tidligere år dannede sommerhuset ved Gulstav Mose ramme om endnu en vellykket studielejr på Sydlangeland i skolerne efterårsferie. Vi var i alt ialt 8 deltagere pludselig 2 ledere (den ene ledere end den anden).

Ligesom sidste år lavede vi mad i fællesskab, og denne lejr vil sikkert blive husket som lejren, hvor visse personer opdagede, at cayennepeber faktisk er lidt stærkere end almindeligt peber. Det var også lejren, hvor kokken "Heide" åbenbarede sine evner for madlavning. Det skal dog siges, at det foregik under en del kommentarer - lige fra mordtrusler til rosende omtale.

Vejret var, som det sikkert er nogen bekendt, meget blæsende. Den meget kraftige vestenvind satte da også sit præg på trækket. Bl.a. havde en Sule forvil-

det sig ned i Østersøen. Af andre interessante observationer skal nævnes 86000 trækkende Bogfinker på en dag, 16 trækkende Bjergvipstjerter på en dag, 7 Kjoever, mange Dværgmåger, Sortgrå Ryle, en sen Fiskeørn, Dværgfalke, Tejster, mange Lommer, samt en masse andet.

Torbjørn Eriksen

BIGAMI HOS RØRHØGE:

Undertegnede har sammen med mine to sønner gennem foråret og sommeren 1983 holdt et rørhøgepar under observation og herved konstateret et tilfælde af bigami.

Parret vendte tilbage til ynglepladsen (en mindre mose på Midtfn) omkring 1. april, som det har gjort i en årrække. Den 4/4 så vi han og hun i parrings-

flugt over mosen. Den 10/4 overværede vi den første parring; og alt forløb normalt til den 16/4, hvor der foruden det faste par var endnu en han (imm.) og en ekstra hun på lokaliteten. Den unge han forsvandt igen; der var tale om en fugl, der blot rastede under trækket. Den nye hun, som på grund af farvetegningerne kunne

11

adskilles fra den førstankomne, blev på lokaliteten. For nemheds skyld vil jeg i det følgende kalde den først ankomne for "hun nr. 1" og den sidst ankomne for "hun nr. 2".

Hannen og de to hunner fløj parringsflugt sammen allerede den 16/4, men når hannen kom med bytte, var det hun nr. 1, der fik det, selv om begge hunner gik op for at få det. Samme dag så vi de to hunner flyve skrigende mod hinanden for så at sætte sig på jorden ca. 50 m fra hinanden. Her vendte de ryggen til hinanden, løftede de udbredte haler og sænkede vingerne, hvorpå de drejede rundt i kreds, medens de bevægede hovederne op og ned og skreg "ggy-ggy-ggy-ggy". For nemheds skyld vil jeg i det følgende kalde denne adfærd for "krigsdans".

Den 17/4 opførte de to hunner flere gange deres "krigsdans" siddende få meter fra hinanden. En gang kom det til regulær kamp, idet hun nr. 1 forfulgte hun nr. 2 og angreb den i luften. Der var ikke tale om et skinangreb, for hun nr. 1 satte klørerne i hun nr. 2, og sammen tumlede de til jorden, hvor de skiltes fra hinanden og med få meters indbyrdes afstand gav sig til at opføre deres "krigsdans".

Samme dag forekom en tredje hun på lokaliteten, men denne hun tog ikke del i stridighederne og forlod mosen allerede om formiddagen; altså en trækkende fugl, der rastede.

Samme dag (17/4) parrede hannen sig 3 gange med hun nr. 2, og ligeledes samme dag blev hun nr. 1 set flyve med redemateriale til det sted i mosen, hvor parret plejer at have rede. Hun nr. 2 havde endnu ikke påbegyndt redegbygningen, men dog valgt redested ca. 200 m syd for hun nr. 1's rede. Det var karakteristisk, at hun nr. 2 ikke vovede sig op i den del af mosen, hvor hun nr. 1 havde rede, hvorimod hun nr. 1 ofte fløj ned og provokerede hun nr. 2 i den del af mosen, hvor den holdt til.

Dagen efter (18/4) var der ingen ballade mellem hun nr. 1 og hun nr. 2; de holdt sig til hver sin del af mosen. Iøvrigt trak en fremmed hun forbi mosen uden at gå ned i denne.

De følgende dage sås hannen og de to hunner jævnligt i parringsflugt, ligesom der ofte fandt parring sted mellem hannen og hun nr. 2. Derimod var hannen flinkest til at forsyne hun nr. 1

med bytte. Karakteristisk for denne periode var, at hun nr. 2 liksom blev mere og mere "accepteret" af hun nr. 1, og det var tydeligt, at hun nr. 2 følte sig mere "selvsikker" og ikke længere levede en skyggetilværelse i kanten af mosen. Det kom nu også sjældent til episoder mellem de to hunner. Kun en gang (20/4) kom det til "krigsdans". I denne periode opgav hun nr. 2 også det først valgte redested til fordel for ét, der kun lå 100 m fra hun nr. 1's redested.

Efterhånden som begge hunner fik bygget rede og lagt æg, sønkede freden sig over mosen. Dog hændte det af og til, at fremmede Rørhøge passerede mosen under trækket. Således kredsede en fremmed han og en fremmed hun over mosen den 29/5, mens "vores" han og "vores" to hunner fløj lavt over mosen. Når "vores" fugle var i luften, skyldtes det, at hannen lige havde bragt bytte til hun nr. 1 og hjulpet hun nr. 2 med at fordrive en Fiskehejre fra redestedet. Den 8/6 fløj en fremmed hun lavt over mosen. Da den passerede hun nr. 2's rede, gik hun nr. 2 op og angreb den fremmede, men vendte straks tilbage til sin rede. Da den fremmede få sekunder passerede hen over hun nr. 1's rede, gik også hun nr. 1 op og fordrev den fremmede. Ellers forløb alt roligt i rugeperioden, og hannen bragte bytte til begge hunner og bevogtede rederne, når hunnerne var borte for at æde.

Den 5/6 bragte hun nr. 1 et bytte, som den havde fået bragt af hannen, direkte til reden. Forinden havde den forsøgt, selv at jage i redens nærhed, så hun nr. 1 (som fik lagt æg før hun nr. 2) har nok haft udruget på dette tidspunkt. I den følgende periode (5/6 - 17/6) forsøgte hun nr. 1 jævnligt (nogle gange med held) at supplere den af hannen bragte føde ved selvstændig jagt i redens nærhed, til trods for, at hun nr. 1 i denne tid fik hovedparten af de byttedyr, som hannen bragte til mosen.

I perioden 17/6 - 25/6 var vi bortrejst, og da vi kom tilbage, blev vi hurtigt klar over, at der var noget galt, for vi så slet ikke noget til hun nr. 1. Når hannen nogle gange havde bragt bytte til hun nr. 2, og denne havde bragt det til sin egen rede, skete der et af to. Enten bragte hun nr. 2 det næste bytte til hun nr. 1's rede, eller også vægrede hun nr. 2 sig ved at modtage byttet, så hannen til sidst selv gik ned med byttet - på hun nr. 1's rede.

Da dette havde stået på et par dage, var vi sikre på, at hun nr. 1 måtte være omkommet. Jeg kontaktede da Søren Bøgelund, og vi blev enige om at tilse rederne. Den 29/6 blev rederne tilset, og det viste sig da, at hun nr. 1's rede indeholdt 2 store unger. Hun nr. 2's rede indeholdt 5 unger (4 store + 1 dunet) og 1 ubefrugtet æg. Alle ungerne, som var i god foderstand, blev ringmærket.

I den følgende tid kunne man se det særsyn, at de to mager tilsyneladende havde hver sin rede med unger at sørge for, idet hannen først og fremmest bragte bytte til hun nr. 1's rede, mens hun nr. 2 først og fremmest bragte bytte til sin egen rede. Indimellem fik dog hun nr. 2 af hannen tilkastet et bytte, som hun bragte til hun nr. 1's rede, hvis hendes egne unger var mætte. Det sidste er bemærkelsesværdigt, da hun nr. 2 jo - i modsætning til hannen - ikke havde andel i hun nr. 1's unger. De usædvanlige forhold bevirkede også, at hun nr. 2 måtte jage næsten lige så intensivt som hannen, så ungerne i begge reder ofte var alene uden en voksen fugl til at beskytte dem.

Den 20/7 sås de første 2 unger flyve over mosen. Da der netop var tale om 2, er det nærliggende at tro, at det var ungerne fra hun nr. 1's rede, men jeg tør

ikke udtale mig med sikkerhed herom, da ungerne fløj fra den ene rede til den anden. Den 30/7 sås ialt 6 ungfugle gå op for at få det bytte, som hannen bragte, men oftest gik kun to, tre eller fire ungfugle op, når hannen eller hunnen bragte bytte.

Den 6/8 gik 5 ungfugle op, da hannen bragte bytte, og den ene af ungfuglene virkede mindre end de andre, ligesom den også virkede mere ubehjælpelig i flugten. Den greb også forkert, da byttet blev tilkastet den. Jeg har derfor en formodning om, at det drejede sig om den af hun nr. 2's unger der var længst tilbage i udvikling. I så fald er sandsynligvis alle 7 unger kommet på vingerne men jeg kan kun med sikkerhed sige, at der kom 6 unger på vingerne fra de to reder.

I løbet af 2. uge af august begyndte ungfuglene at spredes, idet de søgte længere og længere bort fra mosen på deres jagter over de omliggende marker. Den 15/8 så jeg for sidste gang i år en ung Rørhøg i mosen.

Nu glæder vi os til gensynet med de gamle fugle omkring 1. april og er spændt på, hvordan de får indrettet sig i år.

Finn Eriksen

ET ÅR VED ODENSE FJORD:

I 1983 er der i dagbogen nototater fra 60 ture til Odense Fjord.

Vi starter den 2. jan. Turen går da til Enebærodde. Fjorden domineres af andefugle. F.eks. 600 Knopsvaner, 85 Knortegås, over 5000 Blishøns.

Januar er meget mild. Den 15. er der aktivitet i sneglene. Fantastisk! Samme dag synger Bomlærken, og Isfuglen ses.

Ved inderfjorden ses hele måneden 2-3 Mosehornugler.

Februar giver nogen is i fjorden; samtidig hermed flokke af Dykænder. Ved Enebærodde ses den 15. 1500 Hvinænder, og samme dag sætter Gravænderne rekord - 1134 ses. Også pæne flokke af Bjergand. F.eks. 500 den 6.

Marts. Den 6. ses Strandskade, Vibe og Præstekrave. Af spændende ting ses ved Hofmangave 4 rastende Sædgås, 29 Sangsvaner, 65 Spidsænder, 468 Gråænder og Blå Kærhøg. Midt i måneden yderligere forår i luften. Der ses Alm. Ryle, Storspove, Bekkasin, Grågås. Droslen synger. Den 12. dagpåfugleøje i aktivitet.

Den 20. Bramgås og 110 Krikænder på Hofmangave. Svanerne er nu ved at gå i land på øerne for at yngle. Ligeså Hættemågerne.

April. Den 1. ses 110 Storspover. Midt i måneden (13/4) ses Havterne. På Dørholm, som Fugleværnsfonden lejer som reservat,

er der i år ingen mågekoloni. Mågerne flytter meget rundt til de forskellige øer. Der er Rørhøge overalt ved fjorden. Dejligt med en rovfugl i fremgang. Gøgeurterne er nu ved at skyde op af jorden. Klyderne ruger nu.

Maj. På Seden skydebane med naturfredningsforeningen. Blomstrende engkabbelejer og engkar-se. Skrubtusserne snakker i mosen. Der er gang i trækket af Lille Kobbersneppe. Den 9. ses 627 ved Vierø. På Enebærodde ses den 12. Sort Glente. Lægekogleare, kornet stenbræk og fladstjerne blomstrer i tusindvis. 1150 Små Kobbersnepper ved Ægholm.

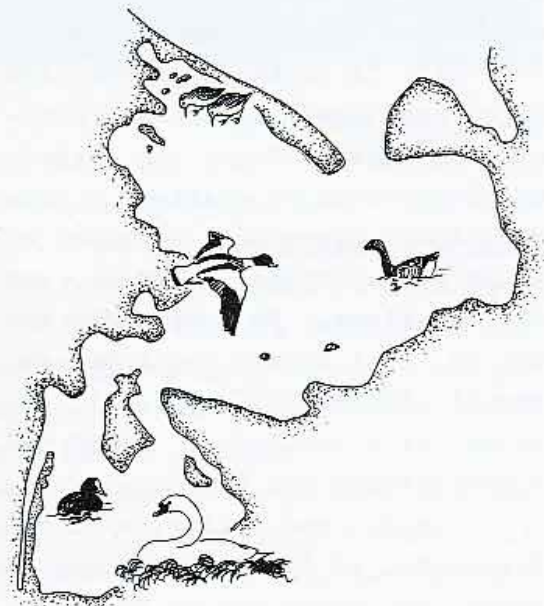
Den 14. ses tusindvis af små frøunger i en lille bitte dam på Dræby Fed. Samme dag en Blisgås.

Juni. Først i måneden står majgøgeurterne saftspændte og blåviolette - smukt syn. Ederfuglene ses med unger. Først på måneden ses allerede sydgående træk af Storspove og Sortklire. På en sejltur gennem fjorden ses en sen Bjergand han den 12. Den 20. ses en Knortegås. Mærkeligt tidspunkt.

Rørhøgene har travlt med at skaffe føde til de grådige unger.

Juli. bringer 1 Stor Kobbersneppe. På Munkebo Bakke opdages et dejligt lille vældområde med en rigdom af planter - travlekro-ne, vandmynte, bukkeblad, smalbladet kæruld og meget mere. Og en masse sommerfugle. Ved Inderfjor-

den ses den 5. en sent rugende Klyde. Samme dag Brushøns. Nu blomstrer sumphullæben. Der er gang i vadefugletrækket. Alle vore almindelige vadefugle ses.

August er måneden hvor lyng- en blomstrer på Enebærodde. Et sjældent syn på Fyn. Blishønsene kommer tidligt til Hofmangave i år. Den 5. allerede 150. På de store sten ved Roholm, som jo ejes af Fugleværnsfonden, sidder op mod 50 Skarver og tørrer deres vinger efter fiskeriet.

Der er gang i svømmeandetrækket. Lige før andejagten sætter ind den 1. september ses ca. 2200 svømmeænder i fjorden - Gråand, Pibeand, Krikand, Spidsand Knarand, Atlingand og Skeand.

September. Den 2. er alle ænderne væk på grund af det overdrevne jagttryk. Undtagen Pibeanden der holder til på det åbne vand, hvor den spiser af fjordens planter. Men også den jages hårdt.

Den 10. ses 1465 Pibeænder samtidig med, at de første Knortegæs er kommet. Endvidere 230 Toppede Lappedykkere og 6 Stenvendere.

Oktober. Det opdages, at en lille blomsterrig eng ved Hofmangave med bl.a. majgøgeurt er opløjet. Amtets Fredningsafdeling må underrettes. Hvinænderne ankommer.

November. giver godt med Knortegæs. Op til 500. Også mange Blishøns. Fjorden er af international betydning for denne art. Op til 15000 ses. En natlig tur Enebærodde rundt giver mange nattrækkende Vindrosler.

December. 46 rastende Sædgæs. Ifølge lokal kilde ankom de allerede med kulden ultimo november. Sene Regnsøver den 31. Sangsvanerne synger.

Med ovenstående spredte notater håber jeg at have givet et lille indblik i, hvad fuglelivet ved Odense Fjord har at byde på året rundt. Som det forhåbentlig fremgår af ovenstående notater hører Odense Fjord absolut til blandt de allerbedste lokaliteter på Fyn. Vi må håbe, at planlæggerne vil tage hensyn til dette.

Kurt Due Johansen

FYN RUNDT:

BRÆNDEGÅRDSØ

I 1983 sker der for alvor noget med skarvkolonien på øen. Den samlede bestand på øen udgør 448 reder mod 734 reder i 1982, der er fordelt med 259 i træerne og 189 på jorden og i de lave buske, indtil en højde af 2 m over terræn.

Den store tilbagegang skyldes først og fremmest, at træerne ikke kan bære på grund af begyndende råddenskab; mange grene brækker af. Tilbage bliver et træ uden grene, hvor der ikke kan anbringes nogen reder.

På nordsiden er 1/3 af træerne gået til i storm.

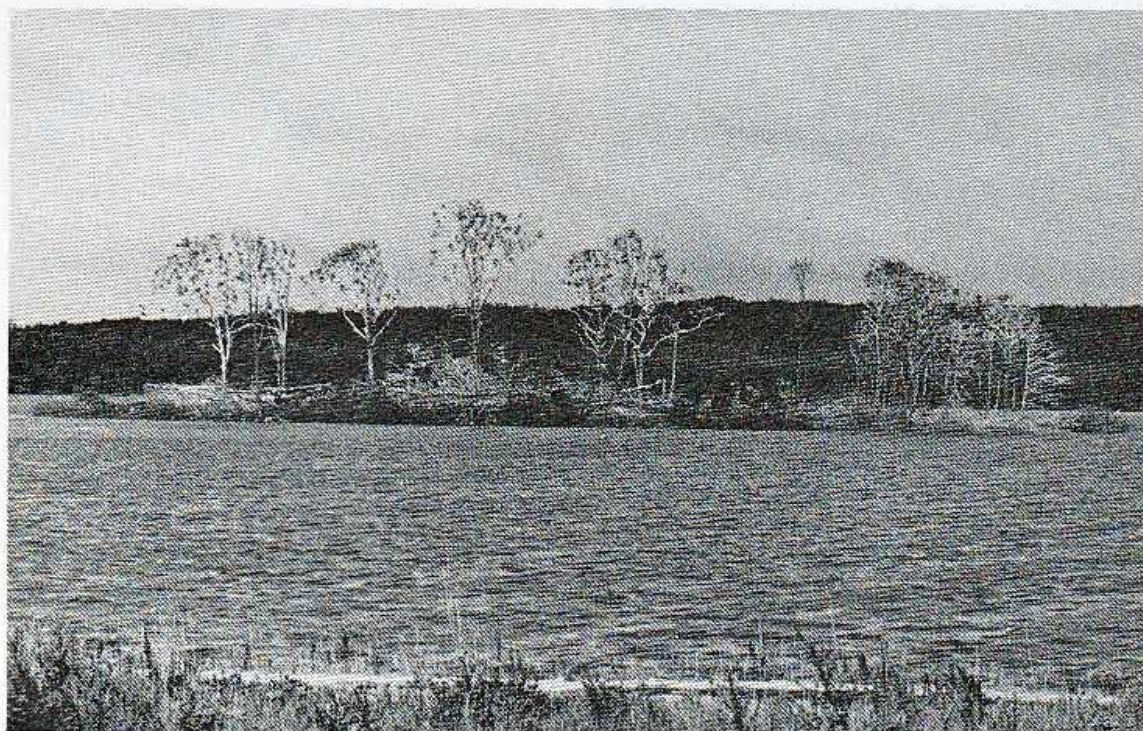
Skarven har fortrængt sig selv, til nye yngleområder på

vestsiden af Brændegårdsø, hvor kolonien har etableret sig med 376 reder. Det samlede antal skarvreder i hele området udgør i 1983 824 reder.

Siden ringmærkningen begyndte på øen i 1980, er der mærket 1295 unger i reder på jorden. Heraf er der kommet 195 gennemganger, som er fordelt over hele Europa og ned til overvintringsstedet i Tunesien ved Middelhavet.

Foruden Skarver har der ynglet 19 par Grågæs og 9-10 par Sølvmåger, der hovedsagelig lever af opgyldet fisk fra Skarven.

Erik Thomsen

UDBRYDERE

På en tur til Egholm i Lillebælt den 17/4 - 83 havde vi et interessant fund. For dem, der ikke kender øen, skal den her kort beskrives.

Egholm er ubeboet, beliggende NV for Baagø. Den er ret smal og næsten hesteskoformet, dannet ved marineaflejringer. Græs er den dominerende bevoksning. Der findes enkelte rosen og hyldebuske.

Men tilbage til dette fund. Da vi nåede den fjerneste ende af øen, så vi i en lav rosenbusk nogle små stabler grene. Det viste sig at være reder af Skarv. Vi talte i alt 25 reder. Rederne, der lå på jorden, var i forskellige højder; nogle helt op til 25 cm. i højden.

Senere fik vi oplyst af den lokale opsynsmand, at rederne var bygget i 1982, men var blevet ødelagt ved kraftig højvande og derefter blevet forladt.

I følge en skarvkyndig er det højst sandsynligt, at rederne på Egholm er bygget af udbrydere

fra kolonien i Brændegårdsø, fordi de er bygget af grene. Havde det været udbrydere fra Vorsø, havde rederne været bygget af tang.

Bent Staugaard Nielsen

EN SVANETRAGEDIE

Et fuglerigt vådområde - Broby Sø ved Næsbyhoved Broby nord for Odense - var i foråret og forsommeren 1983 rammen om en svanetragedie, idet 9 Knopsvaner i området døde som følge af blyhaglforgiftning. De fleste af fuglene døde inden for 14 dage.

Svanerne havde optaget blyhagl under fødesøgning i et delvist oversvømmet engareal, hvor der tidligere har ligget en flugtskydningsbane.

En analyse af svanerne viste, at der i fuglenes kråser fandtes fra få til over 50 blyhagl. Ovennævnte svanetragedie er desværre en genspejling af, hvad der sker rundt om i landet, hvor der ved vådområder har ligget flugtskydningsbaner.

Hvor skydebanerne har ligget ved lavvandede, kystnære områder såsom laguner m.m., er der registreret "massedødsfald" blandt knopsvaner (20 - 200 døde fugle) som følge af blyhaglsforgiftning.

Der er ligeledes stor risiko for, at andefugle kan blive blyhaglforgiftede under fødesøgning i bl.a. lavvandede fjordområder,

hvor der som følge af jagtudøvelse henligger betydelige mængder blyhagl på bunden. Flere steder i vore fjorde, samt andre lavvandede områder ligger der således mere end 100 hagl pr. m², som alle stammer fra jagtudøvelse.

Man må nok se i øjnene, at problemet med blyhaglforgiftede andefugle vil eksistere i mange år endnu, idet blyhaglne på og i vådområder ved tidligere skydebatter kun synker langsomt - et meget groft gennemsnit siger 1 cm. om året.

Edith Mosegaard

AFTENFALK

Høj sol. Karsangerne sidder og synger. En Tårnfalk står og muser. Ser efter, om den Gråstrubede er der. En Gøg flyver forbi. Er Tårnfalken der stadig? Ja, men hov, nu er der to. Den ene står og muser, mens den anden stryger rundt om den. DEN ER JO SKIFERGRÅ PÅ OVERSIDEN! Hvad er nu det for en ka'1? Den kommer nærmere, stryger rundt i store halvcirkler. Forsvinder bag træer. Må springe over grøften for at se. Den er væk. Nej, der kommer den lavt, lige imod mig. Lysegul pande, sort stribe ved øjet. Ingen tvivl, en Aftenfalk hun. På stive vinger stiger den opad hurtigere og hurtigere. Er nu kun en prik under en hvid sky. Bliver forstyrret af et par Gravender. Falken er væk. Nej, der kommer den igen; nu sammen

med Tårnfalken helt nede ved nogle buske. Den fører kløerne til næbbet. Har fanget et insekt i luften. Elegant. Forsvinder mod nord.

Hjem og ringe til Søren, men han havde selvfølgelig også set en dagen i forvejen.

Neverkær 30/5

Niels Bomholt Jensen

ÅRETS KRYDSFUGL: HØGEUGLE

De kom fra nær og fjern, da jungletrommerne midt under landskampen Danmark - Grøkenland den 15/11 - 83 blev rørt. Fynboer,

Århusianere og mange andre jyder foretog kryds-træk til Brændegårdsø, hvor denne yderst fotogene nordiske ugle stadig opholder sig.

En dejlig oplevelse eller bare et kryds - Brændegårdsø og Høgeuglen er et besøg værd.

Erik + Erik

EKSKURSION TIL:

ENEBAERODDE: 15/1-84

10 deltagere. Mange andefugle. Heraf skal nævnes Sangsvaner 25, Kanadagås 1, Sædgås 44, Knortegås 11, Krikand 1500 - 2000, Sortand.

På havet sås 2 Rider ad. Fuglene er vel blæst herved af den kraftige vind.

Alt i alt en dejlig tur uden rundt.

Kurt Due Johansen

BAAGØ: 5/2-84

Søndag morgen kl. 8.15 var mødetid ved Baagø-færgen i Assens havn. Da jeg kom derved lidt i otte, var der allerede kommet 4 deltagere, og da færgen sejlede, var vi 11 deltagere. I betragtning af vejret var det en pæn tilslutning. Det blæste, og regnen silede ned og havde gjort det hele morgenen.

Vi var ikke nået langt ud på Lillebælt, før vi så de første Alke; de kom i både små og store flokke, og inden vi nåede Baagø,

havde vi set over 50 Alke. På overfarten så vi endvidere Svartbag, Havlit, Tp. Skallesluger og Ederfugl.

Da vi nåede Baagø kl. 9.00, var det holdt op med at regne, og tre kvarter efter skinnede solen.

Vi gik langs kysten mod vest, forbi Vestermosen og Mellemhage op til Sommerodde på Baagøs nordende. Herfra kunne vi se over på øen Egholm. Vi gik videre ad vejen mod syd, hvorfra vi kunne overskue Noret. Videre ned gennem den hyggelige by til Nymosen. Som sidste lokalitet så vi Ferskesø, der ligger lidt øst for havnen.

På hele turen så vi 34 forskellige arter, bl.a. Ravn, Musvåge, Fjeldvåge, Spurvehøg, Tårnfalk, Sortand, Fløjlsand, Troldand, Grågås, Blisgås, Gravand, Strandskade, Stær, Snespurv og Engpiber.

Da vi var tilbage i Assens, syntes alle, det havde været en pragtfuld tur, selv de tre, der havde fået våde sokker.

Bent Staugaard Nielsen